

Η Ελληνοτουρκική
Αντιπαράθεση στα Ίμια
(1996).
Ο «Μύθος» του Εθνικού
Τακτικού
Πλεονεκτήματος.

Παύνης Θ. Νικόλαος

Βαλκανιολόγος, Διεθνολόγος ΜΑ

Νοέμ. 2017

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο 87/2017

Copyright © 2017

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)¹

Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 7257110-1, fax: (+30) 210 7257114,

e-mail: eliamep@eliamep.gr,

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 87/2017

Η Ελληνοτουρκική Αντιπαράθεση στα Ίμια (1996).

Ο «Μύθος» του Εθνικού Τακτικού Πλεονεκτήματος.

Παύνης Θ. Νικόλαος

Βαλκανιολόγος, Διεθνολόγος ΜΑ

¹ Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Σύντομο Βιογραφικό:

Ο Νικόλαος Παούνης γεννήθηκε στην Πτολεμαΐδα Εορδαίας. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας όπου συνέχισε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στην κατεύθυνση "Ιστορία και Πολιτισμός στη Ν.Α. Ευρώπη". Το 2017 εισήχθη στο Π.Μ.Σ. του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, με κατεύθυνση τις Στρατηγικές Σπουδές. Το 2013 δημοσίευσε το πρώτο πόνημα με τίτλο "Ιμία 1996". Το 2016 δημοσίευσε την επιστημονική συγγραφική εργασία: "Ιστορική και Κριτική Προσέγγιση της Ανθρωπιστικής Επέμβασης. Περιπτώσιολογία, Νομικά και Θεωρητικά Ζητήματα. Το Κοσσυφοπέδιο" (Εκδόσεις Ινφογνώμων). Συμμετείχε σε 3 πανεπιστημιακά συνέδρια (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου) όπου παρουσίασε έρευνες σχετικά με θέματα διεθνούς πολιτικής και ιστορικά ζητήματα. Πραγματοποίησε επιστημονικές δημοσιεύσεις και δημοσιοποιήσεις άρθρων σε έγκυρα περιοδικά (Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αιγαίου, Foreign Affairs, CNN, Στρατηγική κ.ά.), σε εφημερίδες (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ), καθώς επίσης και σε ιστοχώρους ευρείας επισκεψιμότητας με θεματολογία που άπτεται της επιχειρησιακής διάστασης της σύγκρουσης Ισραήλ-Χεζμπολά στο Λίβανο, τον Υβριδικό Πόλεμο, τη Συριακή κρίση, τη Σινο-αμερικανική αντιπαράθεση, θέματα στρατιωτικών Δογμάτων, τη διεθνοπολιτική διάσταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, για το Διεθνές Δίκαιο και το ιστορικό των ανθρωπιστικών επεμβάσεων κ.ο.κ. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνονται ζητήματα όπως η Θεωρία Πολέμου & η φύση των σύγχρονων συγκρούσεων, το ευρύτερο πλαίσιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, η νεότερη βαλκανική ιστορία, το νομικό σύστημα των διεθνών επεμβάσεων, θέματα στρατιωτικής οργάνωσης της σύγχρονης τουρκικής κρατικής οντότητας κ.ά. Ήταν συνεργάτης του Ινστιτούτου Geostrategic Forecasting Corporation of Chicago, ενώ από τον Ιούνιο του 2017 εργάζεται ως ερευνητής του επιστημονικού οργανισμού Ε.Κ.Ε.Ο. Ομιλεί Αγγλικά, Τουρκικά και τη γλώσσα της Π.Γ.Δ.Μ.

Περίληψη:

Αναμφίβολα η κρίση των Ιμιών, υπήρξε γεγονός μείζονος σημασίας στις διακρατικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Στην κρίση η οποία ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1996, η «Τουρκία διέβη τον Ρουβίκωνα», καθότι σημειώθηκε περιστατικό αποβάσεως σε ελληνικό έδαφος. Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να επικεντρωθεί αποκλειστικά στη σύγκριση των αντιπαρατιθέμενων στρατιωτικών δυνάμεων, (στοιχείων «σκληρής ισχύος hard power»), χρησιμοποιώντας συγκριτικούς πίνακες οπλικών συστημάτων, και αναλύοντας τον πιθανό τρόπο διεξαγωγής των πιθανών πολεμικών αποστολών, βάσει των καταγεγραμμένων γεγονότων. Ωστόσο κρίθηκε χρήσιμο να συμπεριληφθεί ένα σύντομο ιστορικό της κρίσης, καθώς επίσης να αναλυθεί και το ισχύον νομικό καθεστώς. Μετά την κρίση των βραχονησίδων, στην Ελλάδα αναπτύχθηκε η φημολογία και η πεποίθηση περί εθνικού στρατιωτικού πλεονεκτήματος, του οποίου δεν υπήρξε κατάλληλη εκμετάλλευση από την τότε ελληνική κυβέρνηση. Μέσω του ανά χείρας κειμένου δεικνύεται ότι ο εν λόγω ισχυρισμός ήταν εξωπραγματικός, τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρύτερο επίπεδο αντιπαράθεσης. Συνέπεια του τρόπου χειρισμού της κρίσης ήταν η περίφημη «Θεωρία των Φαιών Ζωνών» (Buffer Zones), προσθέτοντας επιπλέον πεδία διαφορών στην κατεύθυνση αμφισβήτησης της κυριότητας δεκάδων νησίδων και βραχονησίδων στο Αιγαίο.

Λέξεις Κλειδιά:

Ίμια, Κρίση Ιμιών 1996, Ένοπλες Δυνάμεις, Ελληνοτουρκικές σχέσεις, Πόλεμος, Διακρατική σύγκρουση, Ισορροπία Ισχύος, Ελληνική εξωτερική Πολιτική, Αμυντικό Δόγμα.

Περιεχόμενα

I. Στοχοθεσία.....	4
II. Το Νομικό Καθεστώς των Ίμίων.....	5
III. Σύντομο Ιστορικό.....	7
IV. Επιχείρηση «Yunus 1» και Αποκλιμάκωση.....	10
V. Η Αεροπορική Αντιπαράθεση.....	12
1. Αποστολές αεροπορικής υπεροχής, εναέριας περιπολίας μάχης (Air Supremacy & BARCAP και δευτερεύουσες DCA, HAVCAP κ.α.).....	13
2. Αποστολές Καταστολής της εχθρικής αεράμυνας (SEAD/DEAD Strike)	13
3. Νυχτερινές αποστολές προσβολής στόχων εδάφους (κυρίως Strike αλλά και OCA Strike, CAS, BAI κ.α.)	14
4. Αποστολές προσβολής ναυτικών στόχων (TASMO)	15
VI. Ναυτικός Συσχετισμός.....	17
VII. Χερσαίες Δυνάμεις.....	18
IIIX. Ελληνικό ή Τουρκικό Τακτικό Πλεονέκτημα;	20
IX. Ο.Υ.Κ. και Έλλειψη Σχεδιασμού.....	22
X. Συλλογή και Αξιολόγηση Πληροφοριών.....	24
XI. Συμπεράσματα.....	26
XII. Ενδεικτική Βιβλιογραφία.....	28

Η Ελληνοτουρκική Αντιπαράθεση στα Ίμια (1996). Ο «Μύθος» του Εθνικού Τακτικού Πλεονεκτήματος.

I. Στοχοθεσία.

Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να επικεντρωθεί αποκλειστικά στη σύγκριση των αντιπαρατιθέμενων στρατιωτικών δυνάμεων, γνωστών και ως στοιχείων «σκληρής ισχύος/ *hard power*» (σύμφωνα με την άποψη του J.Nye, περί της «διπλής φύσης» της ισχύος), χρησιμοποιώντας συγκριτικούς πίνακες οπλικών συστημάτων, προβαίνοντας σε επιγραμματική αναφορά τεχνικών λεπτομερειών, και αναλύοντας τον πιθανό τρόπο διεξαγωγής των αεροπορικών αποστολών (καθότι θεωρούνται οι πλέον κρίσιμες), βάσει των καταγεγραμμένων γεγονότων στη διάρκεια της κρίσης των Ιμίων. Ωστόσο κρίθηκε χρήσιμο να συμπεριληφθεί ένα σύντομο ιστορικό των γεγονότων της κρίσης, καθώς επίσης και το ισχύων νομικό καθεστώς.

Μετά την κρίση των βραχονησίδων, στην Ελλάδα αναπτύχθηκε η φημολογία και η πεποίθηση *περί εθνικού στρατιωτικού πλεονεκτήματος*, το οποίο και δεν εκμεταλλεύθηκε καταλλήλως η τότε ελληνική κυβέρνηση του Κ. Σημίτη. Μέσω του ανά χείρας κειμένου δεικνύεται ότι ο εν λόγω ισχυρισμός ήταν εξωπραγματικός, τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρύτερο επίπεδο αντιπαράθεσης. Συνέπεια του τρόπου χειρισμού της κρίσης ήταν η περίφημη «Θεωρία των Φαιών Ζωνών» (*Buffer Zones*), προσθέτοντας επιπλέον πεδία διαφορών στην κατεύθυνση αμφισβήτησης της κυριότητας δεκάδων νησίδων και βραχονησίδων στο Αιγαίο.

II. Το Νομικό Καθεστώς των Ίμιων.

Τα Ίμια ή Λιμνιά («Karadak» για την Τουρκία) αποτελούνται από ένα σύμπλεγμα δύο νησιών πλησίον της Ψερίμου (Δωδεκάνησα), ενώ απέχουν από τα τουρκικά παράλια περίπου 3,6 ναυτικά μίλια. Η δυτική νησίδα αφορά έναν γεωλογικό σχηματισμό εκτάσεως 25 στρεμμάτων (μεγάλη Ίμια), και αντίστοιχα η ανατολική 14 στρεμμάτων (μικρή Ίμια). Τα δυο νησιά ήταν ακατοίκητα, και φιλοξενούσαν μερικά αιγοπρόβατα του Καλύμνιου Αντώνη Βεζυρόπουλου.

Πρωτίστως τα δύο νησιά διέπονται από τον ορισμό περί νήσων που είχε δώσει η Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την «Χωρική Θάλασσα και τη Συνορεύουσα Ζώνη» (Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone).²

Μετά τον τερματισμό του ιταλοτουρκικού πολέμου γνωστού και ως «Πολέμου της Τριπολίτιδας» (1911-1912), τα Δωδεκάνησα περιήλθαν υπό ιταλική κτήση.³ Η Κεμαλική Τουρκία αναγνώρισε την ιταλική κυριαρχία στα Δωδεκάνησα με το Άρθρο 15 της Συνθήκης της Λωζάννης.⁴ Παράλληλα αναγνωρίζονταν η τουρκική κυριαρχία στο σύνολο των νησίδων που απείχαν τρία ναυτικά μίλια από τα μικρασιατικά παράλια (Άρθρο 12), συνεπώς τα Ίμια εξαιρούνταν. Το ιταλοτουρκικό πρωτόκολλο της 28^{ης} Δεκεμβρίου 1932, καθόρισε λεπτομερώς τα θαλάσσια σύνορα στα Δωδεκάνησα, και γίνεται συγκεκριμένη μνεία στο «μέσον μεταξύ των νησιών Λιμνιά και Canus adasi» ως το 30^ο σημείο καθορισμού της συνοριακής γραμμής μεταξύ των δύο χωρών.⁵ Με τη Συνθήκη των Παρισίων του 1947 τα Δωδεκάνησα (ως νησιωτικό σύμπλεγμα) ενσωματώθηκαν στην ελληνική επικράτεια, ενώ το Άρθρο 14 διευκρίνιζε πως ίσχυαν οι οριογραμμές που καθορίστηκαν από τις προαναφερθείσες συμφωνίες.⁶ Η Σύμβαση της Βιέννης (1969), η οποία κωδικοποίησε τους εθιμικούς κανόνες περί Δικαίου των Συνθηκών, αποκλείει την περίπτωση λήξης Συνθήκης ή τη δυνατότητα αποχώρησης μέρους της, εφόσον καθορίζεται μεθοριακή γραμμή.⁷

Πέραν της ανάγνωσης των διατάξεων του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, η Τουρκία αναγνώριζε την ελληνική κυριότητα των νησίδων (μέχρι τις 29 Δεκεμβρίου 1995), καθότι πλήθος τοπογραφικών χαρτών των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, εμφάνιζαν της νησίδες ως ελληνικές.⁸

² Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone. Γενεύη 1958.

http://www.gc.noaa.gov/documents/8_1_1958_territorial_sea.pdf

³ Britannica. War 1911-1912: <https://www.britannica.com/event/Italo-Turkish-War>

⁴ «Turkey renounces in favour of Italy all rights and title over the following islands: Stampalia (Astrapalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), and Cos (Kos), which are now occupied by Italy, and the islets dependent thereon, and also over the island of Castellorizzo». For more informations: https://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne

⁵ Γεωργούλης Σ. & Σολταρίδης Σ: Ίμια η Αναμφισβήτητη Ελληνική Κυριαρχία.σελ.191.

⁶ Treaty of Peace with Italy: <https://www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000004-0311.pdf>

⁷ The Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT). 22 Μαΐου 1969.

<https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201155/volume-1155-i-18232-english.pdf>

⁸ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Σταθουλόπουλος: Ίμια το Παρασκήνιο του 1996. Ο Χάρτης Ντοκουμέντο.

<http://www.kathimerini.gr/893888/article/epikairothta/politikh/imia-to-paraskhnio-toy-1996-kai-o-xarths-ntokoymento>

Η Τουρκία αμφισβήτησε την κυριότητα των βραχονησίδων με ρηματική διακοίνωση που εξέδωσε στις 29 Δεκεμβρίου 1995, αναφέροντας ότι είναι εγγεγραμμένες στο κτηματολόγιο της Νομαρχίας της Μυθιά.⁹ Η Τουρκία δεν θεωρεί ότι τα Ίμια είναι νησιά αλλά «βράχοι», συνεπώς καθότι τα διεθνή κείμενα έχουν καθορίσει το καθεστώς των νήσων που κατονομάζονται ρητώς, οι περιπτώσεις νησίδων όπως τα Ίμια, οι Καλόγεροι, η Ζουράφα, η Παναγιά κ.α, δεν εμπίπτουν στις διατάξεις των προλεγομένων κειμένων. Οι βραχονησίδες αυτές έχουν απροσδιόριστη κυριαρχία (γκρίζες ζώνες). Επιπλέον το Türk Dışişleri Bakanlığı, υποστήριξε ότι το Ιταλο-τουρκικό πρωτόκολλο του 1932 δεν ίσχυε, διότι δεν πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία της Κοινωνίας των Εθνών. Δηλαδή η Τουρκία αμφισβήτησε το σύνολο της ελληνοτουρκικής οριογραμμής στα Δωδεκάνησα.

Η Ελλάδα απέρριψε τους τουρκικούς ισχυρισμούς με απαντητική ρηματική διακοίνωση που εξέδωσε στις 9 Ιανουαρίου 1996. Η ανάρτηση Πρωτοκόλλων στη Γραμματεία της Κ.Τ.Ε. δεν κρίνονταν απαραίτητη βάσει των σχετικών αποφάσεων της 1ης Συνέλευσης της Επιτροπής του εν λόγω διεθνούς οργανισμού (05/09/1921). Επομένως το Ιταλο-τουρκικό πρωτόκολλο ισχύει, «λειτουργεί» δε συμπληρωματικά, ως προς τη Συμφωνία για τη νήσο Μεγίστη (4 Ιανουαρίου 1932).¹⁰

⁹ Γεωργούλης Σ. & Σολταρίδης Σ: Ίμια η Αναμφισβήτητη Ελληνική Κυριαρχία.σελ.28.

¹⁰ Κορμαλής Λ: Αιγαίο. Η Απάντηση στον Τουρκικό Επεκτατισμό.σελ.93.

III. Σύντομο Ιστορικό.

Στο Αιγαίο Πέλαγος εξαιτίας του τουρκικού ρεβιζιονισμού, επικρατούν εναλλασσόμενες συνθήκες μεταξύ «Cold» και «Hot Conflict», για περισσότερο από 40 έτη. Μετά την επιτυχή έκβαση της επιχείρησης «Ατίλας» στην Κύπρο (ειρηνευτικού σκοπού κατά την Τουρκία, εξού και ο προσδιορισμός Kıbrıs Barış Harekati), ο τουρκικός αναθεωρητισμός ανατροφοδοτήθηκε εξαιτίας της στρατιωτικής επιτυχίας, και εκδηλώθηκε με μεγαλύτερη ένταση στο Αρχιπέλαγος. Η Τουρκία θεωρεί ότι η φυσιογνωμία της ελληνοτουρκικής «διαμάχης» είναι πολιτικής φύσεως, εν αντιθέσει με την Ελλάδα η οποία την αντιλαμβάνεται ως νομική.

Στο συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο, η γείτονα χώρα δημιούργησε μια διευρυμένη «ατζέντα» διμερών διαφορών, θέτοντας μονομερώς διεκδικήσεις, προκειμένου να αναθεωρηθεί το υφιστάμενο Status Quo εις βάρος των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων. Οι τουρκικές αξιώσεις αφορούν το εύρος του εθνικού εναερίου και θαλάσσιου χώρου, τις επιχειρησιακές δικαιοδοσίες και το όριο ευθύνης του F.I.R. Αθηνών, την κατοχύρωση υφαλοκρηπίδας, τα ζητήματα Search and Rescue, την παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων σε νησιά του ανατολικού Αιγαίου (αίτημα αποστρατικοποίησης), το καθεστώς νησίδων και βραχονησίδων (προέκυψε μετά την κρίση των Ιμίων).¹¹ Οι διεκδικήσεις αυτές τέθηκαν κατά καιρούς με την επίδοση ρηματικών διακοινώσεων, με την παράνομη δέσμευση περιοχών μέσω της έκδοσης NOTAM, NAVTEX, SUBTEX, για τη διεξαγωγή στρατιωτικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων κ.ο.κ. Αξίζει να επισημανθεί ότι στη διάρκεια των αεροναυτικών ασκήσεων, οι τουρκικές διεκδικήσεις προβάλλονται έμπρακτα, μαζικά και ταυτόχρονα.

Στη κλιμάκωση της υποβόσκουσας διμερούς έντασης μεταξύ των δύο χωρών, εκτός το βεβαρυμμένο πλαίσιο διαφορών, επικουρικά λειτούργησε το ιστορικό παρελθόν, η εκάστοτε εσωτερική κατάσταση στην Τουρκία (δημοσιονομική, πολιτειακή, πολιτική κτλ), και η ασκούμενη εξωτερική πολιτική της Ελλάδας.

Σε ορισμένες περιπτώσεις σημειώθηκε εκτράχυνση της έντασης, είτε με τη μορφή διακρατικών κρίσεων, είτε με μείζονα αιματηρά επεισόδια. Διακρατικές κρίσεις εκδηλώθηκαν το Μάιο του 1974 (έξοδος σεισμογραφικού σκάφους **Çandarlı**), τον Αύγουστο του 1976 (έξοδος Hora), και το Μάρτιο του 1987 (απειλή εξόδου MTA Sismik 1). Θερμά επεισόδια με αιματηρή κατάληξη σημειώθηκαν το Δεκέμβριο του 1986 (δολοφονία στρατιώτη Καραγώγου και ολιγόωρη ανταλλαγή πυρών)¹², και το Μάιο του 2006 (περιστατικό σμηναγού Ηλιάκη, Κάρπαθος).¹³

Αν επιχειρηθεί να δοθεί μια ακριβής περιγραφή της **κρίσης των Ιμίων**, θα πρέπει να αναθεωρηθεί το ευρέως γνωστό αφήγημα, καθότι παρατηρείται μια **διακρατική κρίση** που εξελίχθηκε σε **σύγκρουση χαμηλής εντάσεως με απώλειες** ανθρώπινου δυναμικού, στρατιωτικού μέσου και εθνικού εδάφους.

Τα προοίμια της κρίσης των Ιμίων γίνονται ορατά από το καλοκαίρι του 1995, όταν στην εκπεφρασμένη πρόθεση των υπουργείων Άμυνας και Αιγαίου περί κατάθεσης νομοσχεδίου για τον εποικισμό νησίδων, η Τουρκία απάντησε με υπερπήσεις άνωθεν ορισμένων βραχονησίδων.¹⁴ Ωστόσο από τις αρχές της

¹¹ Υπουργείο των Εξωτερικών. Ζητήματα Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: <http://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/>

¹² Καυής Ιωάννης: Τρεις Ημέρες του Μάρτη. Απόρρητος Φάκελος.σελ.331

¹³ ΠΑ.Σ.ΟΙ.Π.Α. Ηλιάκης Κωνσταντίνος. http://www.pasoipa.org.gr/lefkoma/pilot_details/?id=699

¹⁴ Εν Κρητώ: Ίμια Πριν την Κρίση. http://www.enkripto.gr/2013/01/blog-post_4669.html

δεκαετίας του 90, η Τουρκία επεξεργάζονταν μια λίστα με ακατοίκητες νησίδες για τις οποίες μπορούσαν να εκφραστούν επιφυλάξεις ως προς το καθεστώς κυριότητας.¹⁵

Το περιστατικό με την προσάραξη του Figen Akat στα Ίμια (25 Δεκεμβρίου 1995), έδωσε το έναυσμα για να εκδηλωθεί επισήμως η τουρκική πρόθεση αμφισβήτησης του καθεστώτος πολλών νησίδων στο Αιγαίο. Στις 29 Δεκεμβρίου 1995 επιδόθηκε η πρώτη ρηματική διακοίνωση αμφισβήτησης των Ίμιων, μετά από αεροπορικό περιστατικό στη διάρκεια του οποίου τουρκικό F-4E Phantom κατέπεσε και συνετρίβη στη θαλάσσια περιοχή της Χίου. Η Ελλάδα απάντησε στην τουρκική ρηματική διακοίνωση στις 9 Ιανουαρίου 1996, ενώ από τις 17 του μήνα άρχισε η διακριτική στρατιωτική επιτήρηση της περιοχής.

Στις 24 Ιανουαρίου γνωστοποιήθηκε η τουρκική ρηματική διακοίνωση στο ευρύ κοινό, μετά από σχετικό ρεπορτάζ του τηλεοπτικού σταθμού ANT-1. Την επόμενη ημέρα κλιμάκιο δημόσιων λειτουργών με επικεφαλής τον Δήμαρχο Καλύμνου, μετέβη στο ανατολικό νησί και ύψωσε την ελληνική σημαία.¹⁶ Το περιστατικό έλαβε ευρύτατη έκταση καθώς αναμεταδόθηκε από το σύνολο των ΜΜΕ, προκάλεσε δε την τουρκική αντίδραση, καθώς στις 27 Ιανουαρίου κλιμάκιο της *Hürriyet* με επικεφαλής τον Cesur Serf προσγειώθηκε στη μικρή Ίμια υπέστειλε την ελληνική σημαία, και παράλληλα ανήρτησε την αντίστοιχη τουρκική.¹⁷ Το ίδιο βράδυ οι Τούρκοι δημοσιογράφοι περιέφεραν στα Μ.Μ.Ε. της γείτονας, την ελληνική σημαία εν είδει λαφύρου, γεγονός που προκάλεσε αλγινές εντυπώσεις στην Ελλάδα.

Στις 28 Ιανουαρίου 1996, **η κρίση μεταβλήθηκε ποιοτικά (με ελληνική πρωτοβουλία)**, καθώς επενέβη σκάφος του πολεμικού ναυτικού (Κ/Φ «Αντωνίου»), για να αντικαταστήσει τη σημαία στον επίμαχο βράχο. Καθ' αυτόν τον τρόπο, ο έως τότε πόλεμος σημαιών μεταξύ ιδιωτών, μετεξελιχθηκε σε πόλεμο σημαιών μεταξύ κρατών, εξαιτίας της ανάμιξης ναυτικής μονάδας των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων.¹⁸

Από την 29^η Ιανουαρίου η κρίση «εισέρχεται» στην τελική της φάση, καθώς σημειώνονται μαζικές αεροπορικές υπερπήδησεις των Ίμιων από μαχητικά αεροσκάφη της ελληνικής και τουρκικής πολεμικής αεροπορίας, ενώ την ίδια μέρα σκάφη της τουρκικής ακτοφυλακής (*Sahil Güvenlik*) αποπειράθηκαν να προσεγγίσουν τις δύο βραχονησίδες κατ' επανάληψη, γεγονός που παρεμποδίστηκε από παραπλέουσες κανονιοφόρους του Π.Ν. και πλοία του Λιμενικού Σώματος. Συγκεκριμένο περιστατικό με τουρκικό ελικόπτερο πολιτικής χρήσης, υποχρέωσε την ελληνική στρατιωτική ηγεσία να αποβιβάσει ολιγομελή ομάδα φύλαξης (Ο.Υ.Κ.) στο ανατολικό νησί, ώστε να αποφευχθεί νέα απόπειρα υφαρπαγής του ελληνικού εθνικού συμβόλου.

Η αποβίβαση ελληνικών χερσαίων δυνάμεων στη μικρή Ίμια, εκλήφθηκε από την τουρκική κυβέρνηση ως απόπειρα επιβολής τετελεσμένων γεγονότων, και συγκλήθηκε εκτάκτως η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας (Milli Güvenlik Kurulu). Στη διάρκεια της συνεδρίασης εξετάστηκε η πρόταση της βύθισης του ελληνικού στολίσκου που παρατάσσονταν στα Ίμια (περί τα 3 σκάφη). Τόσο η πρωθυπουργός Çiller όσο και ο ΥΠ.ΕΞ D. Baykal υιοθέτησαν φιλοπόλεμη στάση, και μάλιστα εξετάστηκαν σενάρια για επίθεση και ανακατάληψη της ανατολικής βραχονησίδας, αλλά και της νήσου Μεγίστης σε

¹⁵ Κουρής Ν: Ο Πεντηκονταετής Πόλεμος.σελ.426.

¹⁶ Δημοκρατική Ρόδου. Μαρτυρίες Δ. Διακομιχάλη. 6 Φεβρουαρίου 2017.

¹⁷ ΒΙΑ Haber Merkezi: Kardak krizi 21 yıl sonra.

¹⁸ Παούνης Νικόλαος: Ίμια 1996 «ο bayrak inecek». σελ.39.

περίπτωση μιας περαιτέρω κλιμάκωσης και γενικότερα μη συμμόρφωσης της Ελλάδας.¹⁹ Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η απόφαση για προσφυγή σε πόλεμο, πρέπει να εγκριθεί πρωτίστως από τη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση (Türkiye Büyük Millet Meclisi), η οποία δεν συγκλήθηκε στο κρίσιμο διήμερο της έντασης.

Τελικώς υπερίσχυσε η πρόταση που διατύπωσε ο Πρέσβης Inal Batu (αρμόδιος στο ΥΠ.ΕΞ. για τις ελληνοτουρκικές υποθέσεις), περί κατάληψης της δεύτερης νησίδας του συμπλέγματος των Ιμίων, η οποία **παρέμενε αψύλακτη**. Η πρόταση εγκρίθηκε προς υλοποίηση και κωδικοποιήθηκε ως Σχέδιο «**Yunus 1**», με έναρξη εφαρμογής την επομένη το πρωί, Τρίτη 30 Ιανουαρίου 1996. Η πρωθυπουργός **Tansu Çiller** εξερχόμενη της αίθουσας συνεδριάσεως, διατύπωσε την βεβαιότητα περί άμεσης απομάκρυνσης της ελληνικής σημαίας και του αγήματος από τα Ίμια (...o bayrak inecek, o asker gidecek).²⁰

¹⁹ Hürriyet δημοσίευμα 31 Ιαν.1996.

²⁰ Παούνης Νικόλαος: Ίμια 1996 «ο bayrak inecek». σελ.51.

IV. Επιχείρηση «Yunus 1» και Αποκλιμάκωση.

Η επιχείρηση «**Δελφίνι 1**» περιλάμβανε τρία επιχειρησιακά σκέλη:

α) φάση αναγνωρίσεων,

β) στάδιο παραπλάνησης,

γ) σκέλος αποβατικής ενέργειας, το οποίο συνδυάστηκε με οργανωμένη επιχείρηση ψυχολογικού πολέμου (Ψ.ΕΠ.).²¹

Οι στρατιωτικές αναγνωρίσεις ξεκίνησαν από τις πρώτες πρωινές ώρες της Τρίτης 30 Ιανουαρίου και ολοκληρώθηκαν τις μεταμεσονύχτιες ώρες, με στόχο να επιβεβαιώνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα η απουσία Ελλήνων στρατιωτών από το δυτικό νησί (προσεγγίσεις σκαφών, διελεύσεις αεροσκαφών και ελικοπτέρων). Στις 07:20 το πρωί κατέπλευσε στην περιοχή η φρεγάτα F-240 Yunuz αφενός προς εφαρμογή του σχεδίου, αφετέρου προς άσκηση πίεσης προς την ελληνική πλευρά. Η Φ/Γ καθ'όλη τη διάρκεια της κρίσης παραβίαζε τα ελληνικά χωρικά ύδατα προσεγγίζοντας τα δύο νησιά. Στη διάρκεια της ημέρας και ενώ κλιμακώθηκε η αεροπορική παρουσία εκατέρωθεν, προστέθηκαν και επιπλέον έξι τουρκικά σκάφη, γεγονός το οποίο υποχρέωσε το ΓΕΝ να δράσει εξισορροπητικά.

Η παραπλάνηση αποσκοπούσε στο να δημιουργήσει στο ελληνικό επιτελείο, την εσφαλμένη πεποίθηση ότι η Τουρκία θα διενεργούσε αεροκίνητη ενέργεια κατά της ανατολικής Ίμιας (πραγματικός στόχος η διαθάλασσης απόβαση στη δυτική). Τούτο θα επιτυγχάνονταν με υπερπήσεις ελικοπτέρων άνωθεν της ανατολικής νήσου, και με επιδεικτικές ασκήσεις καταρρίχησης στο κατάστρωμα της τουρκικής φρεγάτας Yunuz. Τωόντι ο σκοπός επιτεύχθηκε. Λίγο πριν και κατά τη διάρκεια της τουρκικής απόβαση στη δυτική νησίδα, δύο ελικόπτερα Blackhawk υπερέπτησαν την περιοχή αποσπώντας πλήρως την προσοχή των Ελλήνων επιτελών, και των επιτόπιων δυνάμεων. Καθ'αυτὸν τὸν τρόπο ουδείς αντιλήφθηκε την απόβαση στη μεγάλη Ίμια.

Η τρίτη φάση (απόβαση) είχε ως κύριο στόχο τη δημιουργία ισοδύναμου τετελεσμένου, το οποίο θα εξίσωνε τις δύο χώρες σε περίπτωση διαπραγμάτευσης. Εκτιμάται ότι διήρκεσε λιγότερο από μισή ώρα και υλοποιήθηκε μεταξύ 01:20 και 01:40 το ξημέρωμα της 31^{ης} Ιανουαρίου. Εκτιμάται ότι 12 άνδρες των επίλεκτων υποβρύχιων ειδικών δυνάμεων της Τουρκίας SAT/SAS (Sualti Taarruz/ Sualti Savunma), αποβιβάστηκαν από το κατάστρωμα της «Yunuz» σε 3 λέμβους Zodiak και τάχιστα διεκπεραιώθηκαν στη νησίδα. Προηγήθηκε η αιφνιδιαστική προσέγγισης της νησίδας από την τουρκική φρεγάτα.

Σύμφωνα με τα προειρημένα, στη διάρκεια της κρίσης εκδηλώθηκε αμερικανική πρωτοβουλία με στόχο την αποκλιμάκωση. Από τις 21:40 της 30^{ης} Ιανουαρίου, μέχρι τις πρώτες πρωινές της επομένης «εγκαταστάθηκε μια γέφυρα» τηλεφωνικών επαφών στο τρίγωνο Washington-Αθήνα-Ankara, με πρώτιστο στόχο την αποφυγή μιας σύρραξης και εν συνεχεία την αποκλιμάκωση της κρίσης.

Οι συνομιλίες αρχικώς διημείφθησαν σε ύψιστο επίπεδο (τηλεφωνήματα Προέδρου Clinton με Çiller, Demirel και Σημίτη), προλειαιόντας το έδαφος ώστε να αναλάβει τη σκυτάλη της διαπραγμάτευσης τις

²¹ Ibid σελ.112-125.

πρώτες μεταμεσονύχτιες ώρες ο έμπειρος Αμερικανός διπλωμάτης R. Holbrooke.²² Μέσω της διαπραγμάτευσης εκφράστηκε η πρόθεση των δυο αντιμαχόμενων για επιστροφή εις την πρότερη κατάσταση (*status quo ante*), ωστόσο κύριο σημείο διαφωνίας υπήρξε η περίπτωση παραμονής ή απόσυρσης του ελληνικού εθνικού συμβόλου από την ανατολική νησίδα. Αξίζει να επισημανθεί ότι η αμερικανική παρέμβαση δεν ανέστειλε την εφαρμογή του σχεδίου «**Δελφίνι 1**», καθότι η Τουρκία αποβιβάστηκε στη δυτική νησίδα, ενώ βρίσκονταν σε πλήρη εξέλιξη η τριμερής «διελκυστίνδα» επαφών. Δεδομένου ότι ο χρόνος λειτουργούσε εις βάρος της Ελλάδας, έγινε αποδεκτή η προτεινόμενη φόρμουλα απεμπλοκής (*no flags, no ships, no troops*), και τελικά η κατάσταση αποκλιμακώθηκε πλήρως στις 08:30 της 31^{ης} Ιανουαρίου, οπότε και αποχώρησαν από την περιοχή τα χερσαία κλιμάκια.²³

Μετά την τουρκική απόβαση άλλαξε άρδην το περιθώριο επιλογών ως προς το χειρισμό της κρίσης, από πλευράς ελληνικής κυβερνήσεως. Η Τουρκία μέσω της δημιουργίας **ενός ισοδύναμου τετελεσμένου** μετέβαλλε δραματικά το σκηνικό της κρίσης καθότι

- i) δημιούργησε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια αποδοχής της προτεινόμενης αμερικανικής φόρμουλας απεμπλοκής,
- ii) αποδυνάμωσε την ελληνική διαπραγματευτική θέση, διότι περιόρισε δραστικά την ικανότητα διπλωματικών ελιγμών της κυβέρνησης Σημίτη,
- iii) εξύψωσε το γόητρο των Τ.Ε.Δ.,
- iv) αμφισβήτησε εμπράκτως ελληνικό έδαφος,
- v) οδήγησε το τότε ισχύον «Δόγμα της Αποτροπής» σε πλήρη κατάρρευση,
- vi) υποχρέωσε το Ελληνικό Επιτελείο να εκπέμψει αποστολή αναγνώρισης με σκοπό την πιστοποίηση της πληροφορίας περί τουρκικής απόβασης, στη διάρκεια της οποίας ένα ανθυποβρυχιακό ελικόπτερο AB-212ASW του Π.Ν. συνετρίβη στη θαλάσσια περιοχή των Ιμίων, παρασύροντας και το τριμελές πλήρωμα του. Εν κατακλείδι, το αποβατικό εγχείρημα μετέβαλε συλλήβδην το γενικότερο πλαίσιο της κρίσης, και διαμόρφωσε ευνοϊκές προϋποθέσεις διαπραγμάτευσης για την Τουρκία.

²² Το Βήμα. Παπαχελάς. Η Νύχτα των Ιμίων. Ο Ρ. Χόλμπρουκ μιλά για τις 18 ώρες της αγωνίας (10/05/1998).
<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=99051>

²³ Κουρής Ν: Ο Πεντηκονταετής Πόλεμος.σελ.437.

V. Η Αεροπορική Αντιπαράθεση.

Παρατίθεται συνοπτικός πίνακας αεροπορικών δυνάμεων Ελλάδας και Τουρκίας, από την πρώτη προσωπική συγγραφική εργασία με τίτλο «Για 1996 ο bayrak inecék».²⁴

Πολεμική Αεροπορία		Türk Hava Kuvvetleri	
Μαχητικά αεροσκάφη: 317 + 30*		Μαχητικά αεροσκάφη: 373 + 40**	
F-16C/D	31/6	F-16C/D	125/24
Mirage2000EG/BG	34/4	F-4E Phantom	150
F-4E Phantom	65	F-5A/B/NF-5	25/5/44
Mirage F.1CG	27	F-104S/CF-104C/D	40** (καθεστώς αποθήκευσης)
A-7H/E/TA-H/C	43/42/4/20		
F-5A/B/NF-5A/B	20/10/10/1		
F-104G	30* (καθεστώς αποθήκευσης)		
Αναγνωριστικά: 24		Αναγνωριστικά: 28	
RF-4E Phantom	24	RF-4E Phantom	28
Μεταγωγικά: 31		Μεταγωγικά: 88	
C-130H/B	11/5	C-130E/B	7/6
C-47D	6	C-160	19
YS-11	3	CN-235M	52
Do-28	6	C-47	4
Εκπαιδευτικά: 101		Εκπαιδευτικά: 222	
T-2E	35	T-41	32
T-33	15	T-33	30
T-41	19	T-38	70
T-37	32	T-37	50
		SF-260D	40
Αερ/φη ανεφοδιασμού καυσίμων: 0		Αερ/φη ανεφοδιασμού καυσίμων: 7	
		KC-135A	7

Παρατηρήσεις: Και οι δύο χώρες διέθεταν μεγάλη δύναμη αεροσκαφών για κάθε είδους αποστολή, ωστόσο η Τουρκία εμφανίζεται να διατηρεί διπλάσια δύναμη σε μαχητικά αεροσκάφη προηγμένης τεχνολογίας (3ης γενιάς), γεγονός καθοριστικό για την εναέρια αναμέτρηση. Επίσης διέθετε υπερδιπλάσιο αριθμό μεταγωγικών αεροσκαφών, δηλαδή αξιόλογη ικανότητα μαζικής αερομεταφοράς αλεξιπτωτιστών και δημιουργίας αεροπρογεφυρώματος, με προφανείς κινδύνους για τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου.

Τέλος μόνο η Τουρκία χρησιμοποιούσε «ιπτάμενα τάνκερ». Σε κάθε είδους αποστολή, κρίσιμος **πολλαπλασιαστής ισχύος** θεωρούνταν τα αεροσκάφη ανεφοδιασμού καυσίμων εν πτήση, τύπου KC-135A (αργότερα αναβαθμίστηκαν σε επίπεδο R), τα οποία δύναται να μεταφέρουν 90 τόνους καύσιμου, και να αναπληρώσουν το καύσιμο των μαχητικών, ώστε να μην χρειαστεί να επιστρέψουν στη μητρική

²⁴ Παούνης Νικόλαος: Για 1996 «ο bayrak inecék». σελ.241.

αεροπορική βάση.²⁵ Είναι προφανές ότι στην περίπτωση αεροπορικού ανεφοδιασμού, αφενός τα τουρκικά μαχητικά αναχαίτισης μπορούσαν να εκτελέσουν απρόσκοπτα πολύωρες περιπολίες, αφετέρου τα αεροσκάφη επιθετικών αποστολών πολλαπλασίαζαν την εμβέλεια τους, συνεπώς μπορούσαν να πλήξουν στόχους σε οποιοδήποτε σημείο της ελληνικής επικράτειας. Η Ελληνική Αεροπορία δεν αντιπαρέτασε καμία αντίστοιχη δυνατότητα.

1. Αποστολές αεροπορικής υπεροχής, εναέριας περιπολίας μάχης (Air Supremacy & BARCAP και δευτερεύουσες DCA, HAVCAP κ.α.)

Είναι ευρέως γνωστό ότι η αντιμαχόμενη πλευρά η οποία θα διασφαλίσει αεροπορική κυριαρχία έναντι του αντιπάλου της, θεωρείται και η επικρατέστερη στην υπό εξέλιξη σύγκρουση. Καμία ναυτική ή χερσαία δύναμη δεν μπορεί να επικρατήσει της αντίπαλης εφόσον στερείται αεροπορικής κάλυψης και υποστήριξης.

Την εποχή των Ίμιων η **Τουρκική Αεροπορία** αντιπαρέτασε σε αποστολές ημερήσιας και νυχτερινής αναχαίτισης το συγκριτικά ανώτερο τεχνολογικά συνδυασμό αεροσκάφους / ραντάρ / ηλεκτρονικού συστήματος αυτοπροστασίας / βλημάτων κατηγορίας B.V.R.: F-16C block30/40/50/AN-APG-68V ή V(5)/Raptor III/Aim-120A Amraam, δηλαδή διέθετε αξιόπιστο Σ.Α. ενώ η εμβέλεια εμπλοκής-πλήγματος ελληνικών αεροσκαφών κυμαίνονταν από τα **55 έως τα 70 km** (η εμβέλεια πρόσκτησης στόχου είναι διαφορετική, εν προκειμένω περί τα 100χλμ.).

Σύμφωνα με τις νυχτερινές περιπολίες που εκτέμφθηκαν από τις μεταμεσονύχτιες ώρες στο Αιγαίο (23:30-05:30) η **Ελλάδα** αντιπαρέτασε τον υποδεέστερο συνδυασμό Mirage2000/RDM/ICMS/Matra Super 530D με εμβέλεια εμπλοκής-πλήγματος **περί τα 37 km**, και τα δεύτερης γενιάς αεροσκάφη F-4E Phantom σε συνδυασμό με AN/APQ-120/DIAS/Aim-7 Sparrow με εμβέλειες πλήγματος **19-24 km**. Είναι φανερό ότι η τουρκική αεροπορία μπορούσε να εμπλέξει και να καταρρίψει τους ελληνικούς σχηματισμούς από διπλάσια απόσταση. Οι αθρόες απώλειες αεροσκαφών αναχαίτισης (και πληρωμάτων), θα έκρινε τη συνολική έκβαση της ελληνοτουρκικής σύρραξης, και θα είχε σοβαρό αντίκτυπο στο ηθικό των Ε.Δ. και της ελληνικής κοινωνίας.

Μείζων μειονέκτημα αποτελούσε το γεγονός ότι τα ελληνικά F-16 δεν διέθεταν ολοκληρωμένο ηλεκτρονικό σύστημα αυτοπροστασίας (εγκαταστάθηκε το αμερικανικής κατασκευής ASPIS ένα έτος αργότερα). Σε περίπτωση εμπλοκής η έλλειψη ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος αυτοπροστασίας, θα συνεπάγονταν μαζικές καταρρίψεις των εν λόγω αεροσκαφών, εξαιτίας της αδυναμίας έγκαιρης ανίχνευσης, προειδοποίησης και αντιμετώπισης επερχομένων απειλών. Παράλληλα ο συγκεκριμένος τύπος, εξαιρέθηκε από την ανάληψη νυχτερινών αποστολών εξαιτίας της μειωμένης εξοικείωσης του προσωπικού, για επιχειρήσεις σε περιβάλλον περιορισμένης ορατότητας. Ως εκ τούτου οι περιπολίες στο βόρειο τομέα, ανατέθηκαν στα πληρώματα των αεροσκαφών 2ης γενιάς τύπου Φάντομ της 337 Μοίρας (110 Π.Μ.).

2. Αποστολές Καταστολής της εχθρικής αεράμυνας (SEAD/DEAD Strike)

Οι συγκεκριμένες αποστολές είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν, προκειμένου να «εκκαθαρισθούν» οι υποψήφιοι στόχοι από αντιαεροπορικές συστοιχίες, ώστε στη συνέχεια να πληγούν εκ του ασφαλούς από επιθετικά αεροσκάφη. Οι A/A συστοιχίες αναλαμβάνουν την κάλυψη κρίσιμων εγκαταστάσεων όπως

²⁵ Boeing KC-135 Stratotanker: <http://www.boeing.com/history/products/kc-135-stratotanker.page>

αεροδρόμια, βιομηχανικές περιοχές, ναυστάθμους, σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, εργοστάσια της αμυντικής βιομηχανίας κ.α. Δια τούτο πρέπει να εκτελεστούν αποστολές καταστροφής των αντιαεροπορικών που παρέχουν προστασία στις προλεγόμενες υποδομές. Μετά την καταστολή των Α/Α συστοιχιών, τα βομβαρδιστικά αεροσκάφη, μπορούν να βομβαρδίσουν με ασφάλεια τις εχθρικές εγκαταστάσεις, μεγιστοποιώντας την ακρίβεια των πληγμάτων και τη γενικότερη επίδοση.

Η Τουρκική Πολεμική Αεροπορία θα χρησιμοποιούσε το συνδυασμό αεροσκάφους/βλήματος F-16 block50/AGM-88 HARM (High-speed Anti-Radiation Missile). Το βλήμα Harm είναι ένα βλήμα **με εμβέλεια 140 χλμ.** ειδικά σχεδιασμένο να εντοπίζει και να καταστρέφει τα radar εγκλωβισμού και καθοδήγησης πυραύλων των Α/Α συστοιχιών. Η μεγάλη εμβέλεια άφεσης σε συνάρτηση με την υψηλή ταχύτητα καθιστούσε τρωτά τα ελληνικά Α/Α συστήματα συλλήβδην (Hawk, Sa-8B Gecko, Nike-Hercules).²⁶ Ανάλογη ικανότητα από την ελληνική πολεμική αεροπορία δεν υφίστατο την εποχή της κρίσης.

3. Νυχτερινές αποστολές προσβολής στόχων εδάφους (κυρίως Strike αλλά και OCA Strike, CAS, BAI κ.α.)

Αμφότερες οι αντιπαρατιθέμενες πολεμικές αεροπορίες, διέθεταν «ευμέγεθες» αεροπορικό δυναμικό ώστε να εκτελέσουν πληθώρα επιθετικών αποστολών. Κύριο μειονέκτημα αποτελούσε η διάθεση μικρού αριθμού κατευθυνόμενων όπλων αέρος-εδάφους νέας τεχνολογίας, καθώς επίσης και συλλογών μετατροπής (smart weapons, standoff & cruise missiles). Σημειωτέον ότι η κατάσταση μετά την κρίση, μεταβλήθηκε υπέρ του ελληνικού οπλοστασίου.

Υπεροχή της Τουρκικής Αεροπορίας σημειώνονταν στον τομέα των **νυχτερινών κρούσεων** εξαιτίας της παραγγελίας 40 σύγχρονων συστημάτων νυχτερινής ναυτιλίας και σκόπευσης LANTIRN, εκ των οποίων αξιοποιούνταν επιχειρησιακά τουλάχιστον τα μισά από 2 πολεμικές Μοίρες σε Bandirma (161 Filo "Yarasa") και Diyarbakir (181 Filo "Pars"). Τα συγκεκριμένα ατρακτίδια παρείχαν εικόνα υψηλής ανάλυσης στα HUD των τουρκικών cockpits, ώστε να εκτελούν ναυτιλία ακριβείας και επιτυχή σκόπευση σε συνθήκες απόλυτου σκότους, ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών.²⁷

Η Πολεμική Αεροπορία αντιπαρέτασσε περίπου 20 συστήματα AN/AAR-45 LANA.²⁸ Το ατρακτίδιο έχει συνολικό βάρος 327 κιλά, μήκος 4,9 μέτρα και διάμετρο 0.53 μέτρα. Από τις διαθέσιμες πληροφορίες, το σύστημα που αγόρασε το Αμερικανικό Ναυτικό (από το οποίο μεταβιβάστηκαν τα ατρακτίδια στην Π.Α.) βασιζόταν στο FLIR AN/AAR-42 της εταιρίας Texas Instruments. Το σύστημα έχει δύο πεδία κάλυψης, ένα ευρύ με απεικόνιση 1:1 για ναυτιλία και ένα στενότερο με μεγέθυνση (x4) που επιτρέπει πρόσκτηση στόχων και άφεση των όπλων. Η αρθρωμένη κεφαλή έχει κάλυψη (± 20) σε αζιμούθιο και (+5) έως (-35) σε ανύψωση. Το rod χρησιμοποιεί τις περιοχές μήκους κύματος 3 μm έως 5 μm , επιτυγχάνοντας ασφαλή πλοήγηση και παραμέτρους επίθεσης, κατά τη διάρκεια της νύχτας, **όχι όμως κάτω από ακραίες καιρικές και ατμοσφαιρικές συνθήκες**. Το γεγονός ότι τη νύχτα της κρίσης παρατηρούνταν αυξημένα ποσοστά υγρασίας (βροχόπτωση, υψηλός κυματισμός λόγω ανέμων εντάσεως 6 μποφόρ), έθετε περιορισμούς σε κάθε σύστημα infrared, συνεπώς και στη χρήση των ατρακτιδίων LANA.

²⁶ Όπλα και Οπλικά Συστήματα. Ειδική Έκδοση. Φάκελος.174.

²⁷ L.M. LANTIRN: <http://www.lockheedmartin.com/us/products/LANTIRN.html> & F-16 NET http://www.f-16.net/f-16_armament_article2.html

²⁸ AN/AAR-45 LANA <http://cmano-db.com/pdf/weapon/765/>

4. Αποστολές προσβολής ναυτικών στόχων (TASMO)

Η πραγματοποίηση αποστολών ναυτικής κρούσης αποσκοπεί στην καταστροφή του εχθρικού πολεμικού ναυτικού, και πραγματοποιείται είτε σε αгаσθή συνεργασία με τις φίλιες ναυτικές δυνάμεις, είτε σε αυτοτελή επιχειρησιακή βάση από την πολεμική αεροπορία. Υπάρχουν τρεις επιχειρησιακές μέθοδοι για την εκτέλεση των συγκεκριμένων αποστολών, αναλόγως της ποικιλίας των διατιθέμενων οπλικών συστημάτων:

1) καταστολή ραντάρ αεράμυνας πλοίων και εξαπόλυση αντιπλοϊκών βλημάτων (SEAD Escort/Naval Strike λ.χ. συνδυασμός F-16/Harm & Mirage2000/Exocet) ως η πλέον ενδεδειγμένη μέθοδος από απόψεως αποτελεσματικότητας. Αξίζει να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη δυνατότητα αποκτήθηκε από την ελληνική πλευρά μετά από αξιολόγηση των διδαγμάτων της κρίσης.

2) Επίθεση με αντιπλοϊκά βλήματα (κατά το πρότυπο της επίθεσης αεροσκαφών Super Etendard της Αργεντινής με πυραύλους Exocet, εναντίον του βρετανικού HMS Sheffield). Η τακτική θεωρείται μερικώς ικανοποιητική, αναλόγως της φυσιογνωμίας και του αριθμού των στόχων. Επί παραδείγματι αν ο στόχος διαθέτει επαρκή αντιπυραυλική προστασία, ή συνοδεύεται και από άλλα σκάφη με προηγμένη αντιαεροπορική ικανότητα, θα πρέπει να εξαπολυθεί μεγάλος αριθμός βλημάτων, ώστε να επιτευχθεί κορεσμός των εχθρικών A/A συστημάτων.

3) Επιθέσεις από ιπτάμενα σε χαμηλό ή μέσο ύψος αεροσκάφη, με απευθείας προσβολή της εχθρικής νηοπομπής από ελάχιστη απόσταση (π.χ. επιθέσεις Αργεντινικής Αεροπορίας με A-4 Skyhawk κατά βρετανικών σκαφών στο San Carlos/Falklands 1982).

Αξίζει να επισημανθεί ότι στις δύο πρώτες τακτικές, η επιτυχής έκβαση εξαρτάται από το επιλεγμένο προφίλ πτήσης, τις ικανότητες ελιγμών των πυραύλων, το RCS, το υπέρυφθο ίχνος, τη χρήση τακτικών Ηλεκτρονικού Πολέμου και λοιπές παραμέτρους. Η τελευταία περίπτωση δεν ενδείκνυται στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον, διότι πέραν της χαμηλής αποτελεσματικότητας των πτηγμάτων, η πλήρης έκθεση των αεροσκαφών στα εχθρικά αντιαεροπορικά πυρά συνεπάγεται υψηλές απώλειες αεροσκαφών.

Η Ελλάδα την εποχή των Ιμίων ελλείπει κατάλληλων βλημάτων, μπορούσε να εξαπολύσει επιθέσεις μόνο κατά τα πρότυπα της τρίτης μεθόδου, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται από μεταγενέστερο δημοσίευμα στον ιστότοπο αμυντικής ειδησεογραφίας Defenceline.gr.²⁹ Σύμφωνα με το εν λόγω δημοσίευμα, σε 6 έως 10 βομβαρδιστικά αεροσκάφη A-7H Corsair της 345M (115 Π.Μ. Σούδα), ανατέθηκε ο ρόλος της επίθεσης κατά των τουρκικών σκαφών που βρίσκονταν στα Ίμια, κάνοντας χρήση βομβών ελεύθερης πτώσης Mk-82/83, δηλαδή η προσβολή θα υλοποιούνταν με υπέρπτηση των τουρκικών σκαφών, βύθιση και άφηση των όπλων (3^η περίπτωση).

Πέραν της παρωχημένης τακτικής, η αποστολή αντιμετώπιζε σωρεία σοβαρών επιχειρησιακών μειονεκτημάτων ώστε το αποτέλεσμα της να εκτιμάται ως αμφιλεγόμενο, όπως:

- i) Ο αριθμός των εμπλεκόμενων αεροσκαφών θεωρείται μικρός (περίπου 10), βάσει του αριθμού των στόχων (τουλάχιστον 10 τουρκικά σκάφη). Αντίθετα η παρουσία πολλών τουρκικών σκαφών

²⁹ Defenceline.gr: Οι Κουρσάροι της 345MB στα Ίμια-Έτσι θα χτυπούσαν τον τουρκικό στόλο.
<http://defenceline.gr/index.php/history/item/2410-imia>

συνεπάγεται μεγάλο όγκο αντιαεροπορικών πυρών, όπερ μεθερμηνευόμενων εστί χαμηλή επιβιωσιμότητα επιτιθέμενων αεροσκαφών και πληρωμάτων,

- ii) εάν οι Έλληνες αεροπόροι καλούνταν να φέρουν εις πέρας την αποστολή στη διάρκεια της νύχτας, τότε ο βαθμός δυσκολίας αυξάνονταν λόγω της έλλειψης κατάλληλου ατρακιδίου νυχτερινής ναυτιλίας και σκόπευσης (τα LANA AN/AAR-45 FLIR εξόπλιζαν μόνο τα T/A-7E/C του Αράξου),
- iii) Η υπερσυγκένρωση ναυτικών δυνάμεων στην περιοχή του στόχου, αναμένονταν να δημιουργήσει σύγχυση ως προς την ταυτοποίηση των στόχων, ενισχύοντας την πιθανότητα λανθασμένων ή φίλων πληγμάτων.

Εν κατακλείδι παρατηρείται πλήρης αεροπορική υπεροχή της Τουρκίας και αποκλειστική «πρόσβαση» σε πολλαπλασιαστές ισχύος, γεγονός το οποίο προμήνυε πιθανή επικράτηση της Τουρκικής Πολεμικής Αεροπορίας. Στην προειρημένη περίπτωση ήταν ζήτημα χρόνου η κυριαρχία στη θάλασσα και σταδιακά στη ξηρά. Συνεπώς ετίθετο ζήτημα επιβιωσιμότητας των λοιπών ελληνικών Κλάδων, διότι το Ναυτικό και ο Στρατός θα στερούνταν αεροπορικής κάλυψης και υποστήριξης, εν αντιθέσει με τις τουρκικές χερσαίες και ναυτικές δυνάμεις οι οποίες θα απολάμβαναν τα εν λόγω επιχειρησιακά πλεονεκτήματα. Τούτη η εξέλιξη θα ήταν καθοριστική για την ελληνική κυριαρχία στο Αρχιπέλαγος.³⁰

³⁰ Ντόκος Θ. Πρωτονοτάριος Θ: Η Στρατιωτική Ισχύς της Τουρκίας. Πρόκληση για την Ελληνική Ασφάλεια. Σελ.66 και 173.

VI. Ναυτικός Συσχετισμός.

Παρατίθεται συνοπτικός πίνακας ναυτικών δυνάμεων Ελλάδας και Τουρκίας, από την πρώτη προσωπική συγγραφική εργασία με τίτλο «Ίμια 1996 ο bayrak inecek».³¹

Πολεμικό Ναυτικό		Türk Deniz Kuvvetleri	
<u>Αντιτορπιλικά</u> Ch.F.Adams: 4	4	<u>Αντιτορπιλικά</u> Framm: 3	3
<u>Φρεγάτες</u> Meko200HN: 1 (+3) Kortenaer: 5 (+1) Knox: 3	9	<u>Φρεγάτες</u> Meko200T: 5 (+3) Knox: 8	13
<u>Υποβρύχια</u> Type209/1100 & 1200: 4 & 4	8	<u>Υποβρύχια</u> Type209/1100/1200 & 1400: 2 + 6 Tang: 2 Guppy IIA/III: 3+2	15
<u>Κορβέτες</u> Thetis: 5	5	<u>Κορβέτες</u>	0
Πυραυλάκατοι	18	Πυραυλάκατοι	18
Περιπολικά-Τορπιλάκατοι	20	Περιπολικά-Τορπιλάκατοι	25
Αποβατικά	96	Αποβατικά	100
Ναρκοπολέμου	22	Ναρκοπολέμου	35
Αεροσκάφη Ναυτικής Συνεργασίας (P-3B)	6	Αεροσκάφη Ναυτικής Συνεργασίας (μεταβατικό στάδιο απόσυρσης S-2 Trucker και τροποποίησης CN-235)	0
Ελικόπτερα	18	Ελικόπτερα	16

Παρατηρήσεις: Το Αιγαίο ως κλειστός θαλάσσιος χώρος και διάσπαρτος με δεκάδες νησιά (κατοικημένα και μη), αποτελεί ειδική περίπτωση όσον αφορά τα μέσα και τις ενδεικνυόμενες τακτικές για την αποτελεσματική προάσπιση του. Περαιτέρω ανάλυση των επιχειρησιακών ιδιαιτεροτήτων του Αιγαίου δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εργασίας, ωστόσο συνοπτικά μπορεί να λεχθεί ότι τα στενά θαλάσσια περάσματα αποτελούν ιδανικά σημεία υποβρύχιων ενεδρών, η ύπαρξη δεκάδων νήσων απαιτεί τη διατήρηση ισχυρού αποβατικού στόλου, ενώ η μορφολογία των νησιών (λ.χ. όρμοι-κρησφύγετα), ευνοεί τη χρήση μικρών επιθετικών σκαφών (π.χ. πυραυλάκατοι).

Η Ελλάδα διέθετε 4 αντιτορπιλικά Charles F. Adams με δυνατότητες αεράμυνας περιοχής, γεγονός το οποίο επέτρεπε όχι απλώς την αντιαεροπορική κάλυψη της ελληνικής ναυτικής αρμάδας, αλλά και την αντιαεροπορική προστασία μιας περιοχής συνολικής διαμέτρου 60 χλμ. εξαιτίας των πυραύλων SM-1, εν αντιθέσει με την Τουρκία η οποία στερούνταν ανάλογο επιχειρησιακό πλεονέκτημα. Η Τουρκία διέθετε 5

³¹ Παούνης Νικόλαος: Ίμια 1996 «ο bayrak inecek». σελ.251.

σύγχρονες φρεγάτες τύπου ΜΕΚΟ (+ 3 υπό ναυπήγηση), ενώ η Ελλάδα διαθέτει μόλις 1 σκάφος (+ 3 υπό ναυπήγηση), το οποίο την ημέρα της έντασης βρίσκονταν στην Αδριατική. Οι Φρεγάτες τύπου Standard και Κνοχ θεωρούνταν παλαιού τύπου σκάφη, πλην όμως αξιόμαχα.

VII. Χερσαίες Δυνάμεις.

Παρατίθεται συνοπτικός πίνακας χερσαίων δυνάμεων Ελλάδας και Τουρκίας, από την πρώτη προσωπική συγγραφική εργασία με τίτλο «*İmiza 1996 o bayrak inecek*».³²

Στρατός Ξηράς		Türk Kara Kuvvetleri	
<u>Άρματα Μάχης:</u> Leopard 1A5/GR/V, M-60A1/A3, M-48A5 MOLF	1.842	<u>Άρματα Μάχης:</u> Leopard 1A1/A3, M-60A1/A3, M-48A5T2	3.701
<u>ΤΟΜΠ-ΤΟΜΑ:</u> Λεωνίδα, M-113, BMP-1	2.662	<u>ΤΟΜΠ-ΤΟΜΑ:</u> Nuroi AIFV, M-113, Akrep	4.350
<u>Πυροβόλα Αυτοκινούμενα:</u> M-52/107/109/110	399	<u>Πυροβόλα Αυτοκινούμενα:</u> M-44T, M-52T, M-107/108/109/110	810
Πυροβόλα Ρυμουλκούμενα	730	Πυροβόλα Ρυμουλκούμενα	1.770
<u>Πολλαπλοί Εκτοξευτές Πυραύλων:</u> MLRS M-270, RM-70	168	<u>Πολλαπλοί Εκτοξευτές Πυραύλων:</u> MLRS M-270, RA-7040, TR-107	108+
Radar Πυροβολικού	12	Radar Πυροβολικού	12+
Αντιαεροπορικά πυροβόλα	1.140	Αντιαεροπορικά πυροβόλα	2.160+
<u>Εκτοξευτές Α/Α πυραύλων:</u> Improved Hawk, SA-8B Gecko	54	<u>Εκτοξευτές Α/Α πυραύλων:</u> Rapier Blindfire	76
<u>Όλμοι</u>	1.942+	<u>Όλμοι</u>	4.928
<u>Αντιαρματικοί Εκτοξευτές:</u> Tow, Milan, M-90ITV-Tow, ΠΑΟ κτλ.	2.504	<u>Αντιαρματικοί Εκτοξευτές:</u> Tow, Milan, M-90ITV-Tow κτλ.	3.290
<u>Επιθετικά Ελικόπτερα:</u> Apache AH-64A+	20	<u>Επιθετικά Ελικόπτερα:</u> AH-1P/S Cobra & AH-1W Super Cobra	43/10
<u>Μεταγωγικά Ελικόπτερα:</u> CH-47, AB-205/UH-1 κ.α.	186	<u>Μεταγωγικά Ελικόπτερα:</u> UH-60 Blackhawk, AS-352 Cougar, AB-205/UH-1 κ.α.	242

Παρατηρήσεις: Αξιοσημείωτο γεγονός οι «πρώιμες παρουσίες» αμιγώς τουρκικών οπλικών συστημάτων (AIFV, Akrep, RA-7040 κ.α.), παραγωγής της εθνικής πολεμικής βιομηχανίας της γείτονας. Η Ελλάδα διατηρεί ποιοτικό προβάδισμα στον στόλο των αρμάτων μάχης εξαιτίας της χρήσης του προηγμένου μοντέλου Leopard-1A5, καθώς επίσης και στον τομέα των επιθετικών ελικόπτρων AH-64A+ Apache.

³² Παούνης Νικόλαος: *İmiza 1996 «o bayrak inecek»*. σελ.260.

Όμως τα Ε/Π δεν ήταν επιχειρησιακά έτοιμα για ανάληψη αποστολής καθώς δεν υφίστατο επαρκής πυρηνάς εκπαιδευμένων χειριστών, δεν είχαν εξοπλιστεί με τα απαραίτητα πυρομαχικά (Hellfire, Hydra, βολίδες 30mm), και δεν είχαν πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες εκπαιδευτικές βολές. Τούτο συνέβη έξι μήνες αργότερα στο Π.Β. Λιτοχώρου, όπου στη διάρκεια της συγκεκριμένης δραστηριότητας δεν απέδωσαν ικανοποιητικά. Η κακή επίδοση θεωρήθηκε απόρροια του ελάχιστου χρόνου εκπαίδευσως που προηγήθηκε.³³ Συνεπώς απαιτούνταν επιπλέον πτητικές ώρες ώστε να καταστούν τα πληρώματα πλήρως αξιόμαχα. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό για την επιχειρησιακή συνεισφορά των Ε/Π «Απάσι», σε περίπτωση σύρραξης τις ημέρες των Ιμίων. Επομένως η μεταστάθμευση δύο αντίστοιχων ελικοπτέρων στη Σαντορίνη, την ημέρα κορύφωσης της έντασης, λογίζεται ως κίνηση συμβολικού χαρακτήρα.³⁴

Οι αντιαεροπορικές ικανότητες του Ελληνικού Στρατού ήταν ασύγκριτα υπέρτερες των αντίστοιχων τουρκικών δυνατοτήτων, εξαιτίας των 42 εκτοξευτών μέσης εμβέλειας Improved Hawk, και των 12 αυτοκινούμενων εκτοξευτών κατηγορίας SHORADS τύπου SA-8B Gecko, τα οποία παρελήφθησαν από τα ανατολικογερμανικά αποθέματα.³⁵ Η τουρκική πλευρά περιοριζόταν στην προστασία των συστημάτων βρετανικής κατασκευής Rapier Blindfire, τα οποία είχαν περιορισμένη εμβέλεια εμπλοκής στόχου (περίπου 5 χλμ.).³⁶

³³ Δημάκας ΤΑ ΝΕΑ (24/07/1999): <http://www.tanea.gr/news/greece/article/4081100/?iid=2>

³⁴ Τα 2 ελικόπτερα AH-64A+ Apache εκτέλεσαν με το χαρακτήρα του κατεπειγόντως εκπαιδευτικές βολές στο Π.Β. Λιτοχώρου και μεταστάθμευσαν στη Σαντορίνη. Ελλείψει πυρομαχικών, διατέθηκαν βολίδες των 30mm από τις μοίρες αεροσκαφών της Τανάγρας (Mirage 2000/Mirage F.1CG). Συνεπώς τα ελικόπτερα δεν έφεραν τον προβλεπόμενο εξοπλισμό (Hellfire), ενώ και τα αποτελέσματα των βολών θεωρούνται αμφισβητήσιμα, βάσει της εμφάνισης των Ε/Π έξι μήνες αργότερα σε ανάλογη δραστηριότητα.

³⁵ Όπλα και Οπτικά Συστήματα. Ειδική Έκδοση. Φάκελος.185.

³⁶ Rapier Blindfire U.K.: <http://www.armedforces.co.uk/army/listings/10120.html>

ΙΙΧ. Ελληνικό ή Τουρκικό Τακτικό Πλεονέκτημα;

Ένα μείζων ζήτημα του υπό διαπραγμάτευση θέματος, είναι η περίπτωση **του τακτικού πλεονεκτήματος**, το οποίο η ελληνική στρατιωτική ηγεσία διατείνεται ότι διέθετε. Προηγουμένως να διευκρινιστεί ότι πάντοτε υφίστανται **αστάθμητοι και μη μετρήσιμοι παράγοντες** (ηθικές δυνάμεις, πνεύμα λαού κ.ο.κ.), ενώ υπάρχει και η περίπτωση παρείσφρησης έκτακτων ή τυχαίων γεγονότων (**τριβή πολέμου**). Κρίσιμοι παράγοντες θεωρούνται το επίπεδο εκπαίδευσης και το ηθικό των αντιμαχόμενων, καθώς επίσης οι καιρικές συνθήκες βάσει των διατιθέμενων τεχνολογικών ικανοτήτων των οπλικών συστημάτων κ.α.

Ο ισχυρισμός του ελληνικού επιτελείου βασίζεται στο αξίωμα **περί συντριπτικής υπεροχής βλημάτων** περί της περιοχής αντιπαράθεσης. Με βάση τα αντιπαρατιθέμενα πυραυλοφόρα σκάφη συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο συσχετισμός βλημάτων έχει ως εξής:

A) Ελλάδα: Φρεγάτα «F-461 Ναβαρίνο»: βλήματα 16 (8 RGM-84 Harpoon + 8 A/A Sea Sparrow), Αντιτορπιλικό Αεράμυνας περιοχής «D-221 Θεμιστοκλής» 40 (32 A/A SM-1 + 8 Harpoon)³⁷, 3 συνολικά Πυραυλάκατοι (2 Combattante IIIB Ξένος, Σταράκης, 1 Combattante II Μυκονιός) με 12 βλήματα Penguin και 4 MM-38 Exocet αντίστοιχα.³⁸

B) Τουρκία: 1 Φρεγάτα κρούσης «F-240 Γιανυζ» 16 (8 Harpoon + 8 A/A Sea Sparrow)³⁹, 2 Φ/Γ ανθυποβρυχιακές («F-256 Εγε» και «F-254 Τραγκα») εξοπλισμένες με βλήματα κατά υποβρυχίων τύπου ASROC + 8 Harpoon έκαστη⁴⁰, 2 Πυραυλάκατοι (Gurbet, **Firtina**) με 8 συνολικά βλήματα (έφεραν το ήμισυ των προβλεπόμενων εκτοξευτών).

Δηλαδή συνολικά η Ελλάδα διέθετε στην περιοχή 72 βλήματα (32 αντιπλοϊκά και 40 αντιαεροπορικά), ενώ η Τουρκία συνολικά 40 (32 αντιπλοϊκά και 8 αντιαεροπορικά), συνεπώς παρατηρείται πλήρης εξισορρόπηση όσον αφορά τα αντιπλοϊκά βλήματα, ενώ υπέρ της Ελλάδας διαμορφώνονταν το ποσοστό σε αντιαεροπορικά βλήματα (1/5). Όμως εάν ληφθούν υπόψη οι καιρικές συνθήκες της 30^{ης} Ιανουαρίου (αυξημένη υγρασία λόγω βροχόπτωσης, και κυματισμός εξαιτίας των ανέμων εντάσεως 6 μποφόρ), θα πρέπει να θεωρείται απαγορευτική (ή τουλάχιστον προβληματική) η χρήση πυραύλων κατηγορίας «infrared», ήτοι αφαιρούνται από το ελληνικό πυραυλικό δυναμικό τα 12 βλήματα Penguin. Άρα η αναλογία διαμορφώνεται στο δυσμενές για την Ελλάδα ποσοστό 1/1,6. **Δηλαδή δεν υφίστατο συντριπτικό τακτικό πλεονέκτημα για την ελληνική πλευρά.**

Η κατάσταση τις απογευματινές ώρες μεταβλήθηκε καθότι η Τουρκία απέσυρε τις μικρού εκτοπίσματος ναυτικές μονάδες αντικαθιστώντας τες με μεγαλύτερες, ενώ η Ελλάδα διατήρησε σχεδόν τον ίδιο αριθμό δυνάμεων στην περιοχή. Στον τουρκικό στολίσκο προστέθηκε μια επιπλέον φρεγάτα τύπου Meko-200T (F-241 Turgutreis), 1 ακόμη ανθυποβρυχιακή (F-250 Zafer), 2 παλαιότερου τύπου φρεγάτες (Gemlik D-361 και Berk D-358), και 2 αντιτορπιλικά (Piyalı Paşa D-351 και D-345 Yüceltepe). Οι νέες αφίξεις σκαφών του Τουρκικού Ναυτικού βελτίωσαν αισθητά την τουρκική δυνατότητα εξαπόλυσης μεγάλου όγκου πυρός.

³⁷ The C.F.Adams class. Destroyers online. <http://www.destroyersonline.com/usdd/classcfa.html>

³⁸ Naval Analysis: <http://navalanalyses.blogspot.gr/2015/03/elli-class-frigates-of-hellenic-navy.html>

³⁹ Turkish Navy: <https://turkishnavy.net/barbaros-class-meko-200-track-ii/>

⁴⁰ Global Security. Class Tepe Frigates of T.N. <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/tcg-tepe.htm>

Γενικότερα μπορεί να λεχθεί ότι αντιπαράσσονταν επαρκές απόθεμα πυρομαχικών ώστε να πληγούν και να βυθιστούν πολλαπλάσια σκάφη από τα αντιπαρατιθέμενα.⁴¹

Τρεις αξιοσημείωτες παρατηρήσεις αφορούν τα κάτωθι: αφενός το πλεόνασμα βλημάτων προκύπτει από την παρουσία 1 Α/Τ (Θεμιστοκλής), αφετέρου η παρουσία συνολικά 3 τουρκικών ανθυποβρυχιακών φρεγατών τύπου «Κηοκ» στην περιοχή, συνεπάγονταν άριστη γνώση της τακτικής κατάστασης από απόψεως παρουσίας εχθρικών (ελληνικών) υποβρυχίων. Αντιθέτως οι τρεις ομοιότυπες ελληνικές ανθυποβρυχιακές φρεγάτες δεν εμφανίστηκαν στο θέατρο των επιχειρήσεων στη διάρκεια της κρίσιμης φάσης των γεγονότων (η Φ/Γ «F-456 Ήπειρος» απέπλευσε μετά το απόγευμα από τη Σούδα). Τέλος οι τουρκικές φρεγάτες κλάσης Meko απολάμβαναν εξαιρετική αντιπυραυλική προστασία λόγω των συσκευών Sea Zenith, από τις οποίες τρεις έφερε κάθε σκάφος, ενώ η ελληνική Standard χρησιμοποιούσε μόλις ένα Phalanx.⁴² Επομένως

- i) η πυραυλική υπεροχή της Ελλάδας εντοπιζόνταν μόνο σε Α/Α συστήματα, αντιθέτως η Τουρκία υπερτερούσε σε αντιπλοϊκά,
- ii) η Ελλάδα στερήθηκε τα επιχειρησιακά οφέλη της Φρεγάτας Meko200HN (F-452 Ύδρα), η οποία έπλεε στην Αδριατική συμμετέχοντας στο ναυτικό αποκλεισμό της Ο.Δ.Γ, και
- iii) η Ελλάδα δεν συνυπολόγιζε τυχόν παρουσία τουρκικών υποβρυχίων στην περιοχή.

Ένα ακόμη στοιχείο το οποίο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις θα δύνατο να αποτελέσει παράγοντα τακτικού πλεονεκτήματος, αφορά την **έγκαιρη κινητοποίηση μονάδων του ελληνικού στρατού** στο χώρο ευθύνης του Δ. Σώματος Στρατού και της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. Πράγματι από τις πρώτες απογευματινές ώρες της 30^{ης} Ιανουαρίου ξεκίνησε να υλοποιείται αρχικώς το σχέδιο διασποράς δυνάμεων και εν συνεχεία η μετακίνηση προς τους χώρους τελικού προορισμού.

Η βασικότερη παράμετρος η οποία έθετε εν αμφιβόλω το συγκεκριμένο πλεονεκτήματα, ήταν η **λειψανδρία** η οποία «μάστιζε» τις μονάδες του στρατού ξηράς. Τα ποσοστά επάνδρωσης κυμαίνονταν σε εξόχως χαμηλά επίπεδα, τα οποία καθιστούσαν τις Μονάδες μη επιχειρησιακές (ενδεικτικά στο χώρο ευθύνης της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. ανέρχονταν σε ποσοστό 30%).⁴³ Τούτο συνεπάγεται ότι για να καταστούν επιχειρησιακά έτοιμες οι Μονάδες, θα έπρεπε να βελτιωθεί αισθητά το ποσοστό επάνδρωσης, ώστε να μεταπέσουν στην πολεμική τους σύνθεση. Το δυναμικό επάνδρωσης προβλέπονταν να ενισχυθεί βάσει και των σχεδίων των Μονάδων μέσω της διαδικασίας της μερικής επιστράτευσης. Την επίμαχη νύχτα εκλήθησαν ορισμένοι «πυρήνες», με αποστολή την προπαρασκευή για επιστράτευση, όχι όμως και το σύνολο των απαιτούμενων εφέδρων ώστε οι Μονάδες να αποκτήσουν την πολεμική τους σύνθεση. **Συνεπώς το πλεονέκτημα της έγκαιρης εξόδου προς τους Χ.Δ. ήτο αμφίβολο**, ενώ εν τοις πράγμασι εντοπίστηκαν προβλήματα ακόμη και στη διάρκεια της κινητοποίησης.

Επιπλέον επιχειρησιακά μειονεκτήματα εντοπίστηκαν στη «Διακλαδικότητα» καίτοι είχε αναδειχτεί η αξία της στη διάρκεια της πρώτης σύρραξης στον Περσικό Κόλπο (στην πραγματικότητα ετίθετο θέμα ακόμη και διαλειτουργικότητας)⁴⁴, στις ικανότητες Ηλεκτρονικού Πολέμου, και σε μια σειρά άλλων επιχειρησιακών παραμέτρων.

⁴¹ Πασούνης Νικόλαος: Ίμια 1996 «ο bayrak inecek». σελ.71-79.

⁴² Όπλα και Οπλικά Συστήματα. Ειδική Έκδοση. Φάκελος. 97

⁴³ Δημόσια παραδοχή του Λυμπέρη στη διάρκεια της εκπομπής Φάκελοι. (Παπαχελάς 2001).

⁴⁴ Λυμπέρης Χ: Πορεία σε Ταραγμένες Θάλασσες. σελ.544

ΙΧ. Ο.Υ.Κ. και Έλλειψη Σχεδιασμού.

Αξιοσημείωτα στοιχεία για την εθνική στρατιωτική ετοιμότητα προκύπτουν από την παρουσία και εμπλοκή της πλέον επίλεκτης Μονάδας (Ο.Υ.Κ.) των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων στην περιοχή της κρίσης.

Την Κυριακή 28 Ιανουαρίου 1996 (10:30 π.μ.) συνήλθε το άτυπο Συμβούλιο Αρχηγών των Γενικών Επιτελείων (Σ.Α.Γ.Ε.) ώστε να εκτιμηθεί η κατάσταση στα Ίμια, και να ληφθούν αποφάσεις σε σχέση με την ανάγκη φύλαξης της ελληνικής σημαίας η οποία αναρτήθηκε για 2^η φορά στην ανατολική νησίδα (από το Π.Ν.) λίγες ώρες νωρίτερα. Στη διάρκεια του Σ.Α.Γ.Ε. υπήρξε κατηγορηματική άρνηση του Α/ΓΕΣ Αντιστράτηγου Βούλγαρη για εμπλοκή τμήματος των ειδικών δυνάμεων στη φύλαξη της σημαίας. Εικάζεται ότι η επιφυλακτική στάση του Αντιστράτηγου Βούλγαρη σχετίζεται με την πραγματική κατάσταση των ελληνικών ειδικών δυνάμεων, ωστόσο εξουσιοδοτήθηκε το 5^ο ΕΤΕΑ (Κως), να συγκροτήσει ένα τμήμα αμφίβιων καταδρομέων, με ετοιμότητα άμεσης ανάληψης αποστολής. Η αινιγματική στάση του Α/ΓΕΣ υποχρέωσε το επιτελείο να στραφεί προς εναλλακτικές λύσεις, και τελικώς κατέληξαν στην αποστολή ενός Στοιχείου 14 ανδρών της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών.⁴⁵

Το Στοιχείο των Ο.Υ.Κ. μεταφέρθηκε στην Κάλυμνο με ελικόπτερο CH-47 Chinook, και στη συνέχεια επιβιβάστηκε στην Κανονιοφόρο «Ρ-57 Πυρπολητής», ώστε να προσεγγίσει το εν δυνάμει θέατρο των επιχειρήσεων. Αρχικά διαιρέθηκαν σε δύο υποστοιχεία των επτά ανδρών, και στη συνέχεια ανέλαβαν αποστολή αναγνώρισης, διαπράττοντας σοβαρό επιχειρησιακό σφάλμα (αποβιβάστηκαν σε λάθος βραχονησίδα). Αντιλαμβανόμενοι το διαπραχθέν «παράπτωμα», σύντομα βρέθηκαν στο σωστό βράχο για αναγνώριση και ανίχνευση.⁴⁶

Ένα πρώτο χαρακτηριστικό στοιχείο αφορά τον **ανεπαρκή ιματισμό** της Μ.Υ.Κ. καθώς το κλιμάκιο φύλαξης πολύ σύντομα βρέθηκε αντιμέτωπο με τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή, και για την επαρκέστερη προστασία τους, χορηγήθηκαν τζάκετ κυανής αποχρώσεως (πιθανή παραχώρηση από το πλήρωμα του παραπλέοντος σκάφους), με αποτέλεσμα να καταστραφεί κάθε έννοια αποτελεσματικής παραλλαγής και κάλυψης από την τουρκική επιτήρηση.

Ερωτήματα όμως υπάρχουν και για τα **διατιθέμενα βοηθήματα νυχτερινού αγώνος** της Μονάδας. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες μόλις ένας στρατιώτης (από τους συνολικά επτά που βρίσκονταν στη βραχονησίδα), ήταν εξοπλισμένος με διόπτρα νυχτερινής παρατήρησης. Αμέσως τίθεται ζήτημα για τον τρόπο παρατήρησης και σκόπευσης των υπόλοιπων έξι στρατιωτικών.⁴⁷

Τέλος ένα ακόμη ζήτημα που τέθηκε στη διάρκεια της έντασης ήταν η γενικότερη **λογιστική επάρκεια** του αμυντικού μηχανισμού, καθώς μεσούσης της κρίσης, ένα επίλεκτο σώμα δεν διέθετε μπαταρίες ασυρμάτων (τύπου Racal), και επομένως θεωρούνταν αδύνατη κάθε επαφή και συντονισμός με τις υπόλοιπες εθνικές δυνάμεις.⁴⁸

⁴⁵ Λυμπέρης Χ: Πορεία σε Ταραγμένες Θάλασσες.σελ.548,560.

⁴⁶ Σάββας Βλάσσης: Ίμια 1996. Αποκαλύψεις. σελ.35.

⁴⁷ Ibid σελ.36-39.

⁴⁸ Ibid.σελ.40.

Προβληματικός υπήρξε και ο **γενικότερος στρατιωτικός σχεδιασμός** σε σχέση με τη διαχείριση πιθανών σεναρίων. Ζήτημα ανέκυψε όταν ετέθη ως ενδεχόμενο υλοποίησης το εγχείρημα ανακατάληψης της δυτικής βραχονησίδας, η οποία αφέθηκε εκ παραδρομής αφύλαχτη. Αφενός εξαιτίας της **λειψανδρίας** δεν υπήρχαν ομάδες μάχης πλήρους σύνθεσης στις ειδικές δυνάμεις, αφετέρου η **ελλιπής νυχτερινή πτητική εμπειρία** των χειριστών των ελικοπτέρων της Αεροπορίας Στρατού, καθιστούσε αδύνατη την ταχεία μεταφορά επαρκούς αριθμού δυνάμεων προς την περιοχή μείζονος σημασίας, ώστε να επιχειρηθεί η ανάκτηση του εθνικού εδάφους. Παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη αδυναμία ήταν γνωστή στο σύνολο των Ελλήνων Επιτελών, δεν ελήφθησαν μέτρα προληπτικής φύσεως όπως για παράδειγμα η μεταφορά επιπλέον εφεδρικών τμημάτων εγγύς των Ιμίων (λ.χ. Ψέριμος), πριν την έλευση του σκότους. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω παραλείψεων, η αδυναμία εκδήλωσης αντεπίθεσης σε εύλογο χρονικό διάστημα, προς αποκατάσταση του κατεχόμενου ελληνικού εδάφους.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται η επιχειρησιακά ανεπαρκής προτεινόμενη λύση του ελληνικού επιτελείου. Μεταφορά «δια θαλάσσης» ειδικών δυνάμεων από την Κω, και εκδήλωση αντεπιθετικού εγχειρήματος. Η επιχείρηση μεταφοράς αναμένονταν να διαρκέσει περίπου τέσσερις ώρες, και εν συνεχεία θα εξαπολύονταν η αντεπίθεση, δηλαδή το καταδρομικό εγχείρημα κατά των Τούρκων SAT/SAS θα λάμβανε χώρα μεταξύ 09:00-11:00 (πρωινές ώρες 31^{ης} Ιανουαρίου, διότι η εντολή για προετοιμασία ανακατάληψης δόθηκε στις 04:40), υπό το άπλετο φως και την παρουσία δεκάδων τηλεοπτικών συνεργείων.⁴⁹ Συνεπώς τεκμαίρεται το συμπέρασμα περί **ελλιπούς σχεδιασμού**.

⁴⁹ Κουρής Ν: Ο Πεντηκονταετής Πόλεμος.σελ.434

Χ. Συλλογή και Αξιολόγηση Πληροφοριών

Από τα περιεχόμενα του ειδικού στρατιωτικού κανονισμού περί Δόγματος Πληροφοριών, λαμβάνονται τα εξής στοιχεία: **Οι πληροφορίες αποτελούν παράγοντα επιτυχίας κάθε ενέργειας και νίκης στη μάχη.** Είναι απαραίτητη προϋπόθεση ενός καλού σχεδιασμού και αναντικατάστατο εργαλείο στο οπλοστάσιο κάθε επιτυχημένου ηγέτη. Για το στρατιωτικό ηγέτη που αρχίζει μια επιχείρηση χωρίς να έχει προσπαθήσει να αποκαλύψει τις προθέσεις και τις δυνατότητες του αντιπάλου είναι σαν να ενεργεί στο πεδίο της μάχης με τα μάτια κλειστά. Οι τεχνολογικές εξελίξεις αυξάνουν κατά πολύ τον όγκο των πληροφοριών και εξασφαλίζουν συνεχή ροή παρέχοντας δυνατότητα στο στρατιωτικό ηγέτη να μπορεί να γνωρίζει τι κάνει ο αντίπαλός σε πραγματικό χρόνο. Ένα μέρος από αυτά τα δεδομένα, αφού αναλυθούν και επεξεργαστούν κατάλληλα, θα αποτελέσουν τις πληροφορίες με βάση τις οποίες μπορούν να γίνουν προβλέψεις, εκτιμήσεις για τις δυνατότητες του αντιπάλου και τους πιθανούς τρόπους που μπορεί να ενεργήσει. Οι πληροφορίες διαδραματίζουν κύριο και διαρκή ρόλο στην υποστήριξη των επιχειρήσεων. Οι εξελίξεις στην επεξεργασία πληροφοριών μέσω υπολογιστών, στις τηλεπικοινωνίες και στα συστήματα προσδιορισμού θέσεως, παρέχουν στους Διοικητές τη δυνατότητα να προσδιορίσουν τις ακριβείς θέσεις των φίλιων και αντίπαλων δυνάμεων, να συλλέξουν, να επεξεργαστούν και να διανείμουν πληροφορίες σε πολλούς αποδέκτες.⁵⁰

Για να καταστεί δυνατή η διαχείριση όλων των απλών πληροφοριών, ώστε αυτές τελικά να αποτελέσουν επεξεργασμένες πληροφορίες, απαιτείται μια σωστά δομημένη και συστηματική σειρά ενεργειών. Ο Κύκλος Πληροφοριών είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο διεξάγονται διακριτές λειτουργίες, σε τέσσερα στάδια οι οποίες καταλήγουν στην εκμετάλλευση του τελικού προϊόντος. Οι λειτουργίες αυτές είναι:

- (1) Διεύθυνση,
- (2) Συλλογή,
- (3) Επεξεργασία,
- (4) Εκμετάλλευση.

Η ακολουθία των λειτουργιών είναι κυκλική, καθώς οι πληροφορίες απαιτούν συνεχή επανεκτίμηση και ανανέωση ώστε να παραμένουν επίκαιρες και σχετικές με τις ανάγκες του εκάστοτε Διοικητή.⁵¹

Μέσω της πληροφοριακής προπαρασκευής του χώρου Μάχης, οι πληροφορίες επιτρέπουν τον προσδιορισμό των τρωτών σημείων των φίλιων δυνάμεων. Οι πληροφορίες παρέχουν μια εκτίμηση των εχθρικών προθέσεων και των πιθανών τακτικών, πάνω στις οποίες ο Διοικητής μπορεί να βασίσει το σχέδιό του για την προστασία των δυνάμεών του. Οι πληροφορίες προσδιορίζουν τα μέσα συλλογής του Συστήματος Πληροφοριών, Επιτήρησης, Εντοπισμού Στόχων και Αναγνώρισης (ISTAR) του αντιπάλου, επιτρέποντας τη λήψη μέτρων προς αποφυγή της έκθεσης των φίλιων δυνάμεων σ' αυτά. Οι δραστηριότητες αντι-πληροφοριών συνεισφέρουν στην προστασία των δυνάμεων.⁵²

⁵⁰ Σ.Κ. 31-14: Δόγμα Πληροφοριών του Στρατού Ξηράς. ΓΕΣ/Δ.Δ. σελ.3-29

⁵¹ Σ. Κ. 31-14: Δόγμα Πληροφοριών του Στρατού Ξηράς. ΓΕΣ/Δ.Δ. σελ.3-29

⁵² Ibid σελ.3-29

Η προειρημένη εισαγωγή αποσκοπεί στην ανάδειξη της σημασίας του διαχρονικά βαρυσήμαντου ρόλου των πληροφοριών, σε επίπεδο σχεδίασης και διεξαγωγής επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα την εποχή της κρίσης δεν υπήρχε ενιαίος φορέας (σε επίπεδο στρατιωτικής διεύθυνσης), ώστε να συλλέγει να αξιολογεί και να αξιοποιεί καταλλήλως τις εισερχόμενες πληροφορίες. Ως αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ανεπάρκειας, η αξιολόγηση και η ιεράρχηση «κατακερματισμένων» πληροφοριών των οποίων η εγκυρότητα ήταν αμφίβολη, ενώ ως σύνολο συνέθεταν αντικρουόμενα αποτελέσματα.

Επί παραδείγματι ο Έλληνας ΥΠΕΘΑ Γ. Αρσένης κατείχε την πληροφορία περί τουρκικής επιδρομής στην Κω, ως εκ τούτου ειδοποίησε τον προϊστάμενο της Α.Σ.Δ.Ε.Ν. να μεγιστοποιήσει την επιφυλακή στη νήσο (παρά την επιχειρηματολογία του Αντιστράτηγου Σπυρίδων ότι δεν υπήρχε ανάλογη τουρκική κινητικότητα). Παράλληλα ο Α/ΓΕΕΘΑ «εκτιμούσε» ότι υπάρχει αυξημένη πιθανότητα επίθεσης στην Καλόλιμνο, εξου και η αεραποβίβαση δυνάμεων ενίσχυσης στη νησίδα το μεσημέρι της 30^{ης} Ιανουαρίου (παρόλο που η συγκεκριμένη αποστολή απογείωθηκε με προορισμό τα Ίμια), ενώ ο υφυπουργός εθνικής άμυνας κος Ν. Κουρής εικάζε ότι θα εκδηλωθεί επίθεση στο Φαρμακονήσι, και δια τούτο υπήρχε κανονιοφόρος στην περιοχή, σε ρόλο επιτήρησης-αποτροπής. Η αδυναμία συλλογής αξιόπιστων πληροφοριών, και ερμηνείας των τουρκικών σχεδιασμών στερούσε στην ελληνική πλευρά κάθε πρωτοβουλία κινήσεως. Μετά την παρέλευση της κρίσης, αποκαλύφθηκε η σχεδιαζόμενη πρόθεση της Τουρκίας να κινηθεί κατά της νήσου Μεγίστης. Ο εν λόγω σχεδιασμός δεν ήταν εν γνώσει των αρμόδιων ελληνικών υπηρεσιών.

Πέραν της μαζικής εισροής αμφίβολων πληροφοριών, ζήτημα τίθεται και ως προς την ασφαλή διακίνηση των πληροφοριών, των εκάστοτε εντολών και γενικότερα των επικοινωνιών μεταξύ των Επιτελείων και των στρατιωτικών σχηματισμών.⁵³ Αφορμή για τη συγκεκριμένη παρατήρηση, αποτελεί το γεγονός ότι στη διάρκεια που το μοιραίο ελληνικό ελικόπτερο AB-212ASW εξέπεμπε σήμα κινδύνου (emergency) και επικοινωνούσε με τη φρεγάτα «F-461 Ναβαρίνο» ώστε να φωταγωγηθεί το ελικοδρόμιο της (προκειμένου να προσνηωθεί με ασφάλεια), ο πλοίαρχος της τουρκικής φρεγάτας παρενέβη στη συχνότητα επικοινωνίας, προτείνοντας προσνήωση στο κατάστρωμα της «Υανυζ» (λόγω εγγύτητας). Κατόπιν τούτου προκύπτουν εύλογα ερωτηματικά περί της διαβλητότητας του ελληνικού συστήματος διακίνησης πληροφοριών, και της συνεπαγόμενης επιχειρησιακής διάστασης του μειονεκτήματος.

⁵³ Λυμπέρης Χ: Πορεία σε Ταραγμένες Θάλασσες.σελ.551.

ΧΙ. Συμπεράσματα.

Σύμφωνα με το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο τα Ίμια θεωρούνται νησιά. Κατά συνέπεια έχουν εφαρμογή όλοι οι αντίστοιχοι διεθνείς κανόνες που αφορούν τα νησιά και εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό των θαλασσιών ζωνών τους, του εύρους αυτών και την οριοθέτηση τους. Η ελληνική κυριαρχία προκύπτει αφενός από τα κείμενα διεθνούς εμπέλειας, αφετέρου από την απρόσκοπτη άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων ως την 31^η Ιανουαρίου 1996.

Το επεισόδιο των Ιμίων έληξε κατόπιν μιας συμφωνίας για αμοιβαία αποχώρηση από ελληνικό έδαφος, προκειμένου να επιτευχθεί απεμπλοκή και αποκλιμάκωση της κρίσης, ενώ παραλλήλως συνοδεύτηκε με μια γενικότερη αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε νησιά του Αιγαίου. Στη διάρκεια της κρίσης των Ιμίων, κατέρρευσε το «**Δόγμα της Στρατιωτικής Αποτροπής**», εξαιτίας της απόβασης των SAT/SAS σε ελληνικό έδαφος. Οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις απέτυχαν αφενός να αποτρέψουν το αποβατικό εγχείρημα και να αντιληφθούν τη διενέργεια του, αφετέρου να αποκαταστήσουν το εθνικό έδαφος. Προδήλως η αριθμητική και ποιοτική στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας ενείχε τον κίνδυνο συντριβής των εθνικών αεροναυτικών δυνάμεων, σε ενδεχόμενη γενικευμένη σύρραξη.

Παράλληλα τέθηκε υπό αμφισβήτηση η δυνατότητα εφαρμογής του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου, αφού Λευκωσία και Αθήνα αδυνατούσαν ακόμη και να συντονίσουν τις στρατιωτικές και διπλωματικές κινήσεις εκατέρωθεν.

Η Τουρκία εφαρμόζει τις διατάξεις του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου κατά το δοκούν, ενίοτε συνοδευόμενες υπό την απειλή πολέμου (**Casus belli**). Η Τουρκία προσπαθεί να επιτύχει αποτελέσματα με μοχλό πίεσης την απειλή χρήσης ωμής βίας (brute force), χωρίς την προσφυγή σ'αυτήν (στρατηγική πειθαναγκασμού).⁵⁴

Η Ελλάδα απέχει συστηματικά από πράξεις που θα συνιστούσαν απειλή άσκησης βίας. Η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει ως κύρια χαρακτηριστικά

- i) τον κατευνασμό (*appeasement*), και
- ii) την αδράνεια. Η Ελλάδα οφείλει να εξισορροπήσει την τουρκική απειλή μέσω της στρατηγικής της «Εξωτερικής Εξισορρόπησης» και της «Ενδυνάμωσης».⁵⁵

Στο πλαίσιο της Εξωτερικής Εξισορρόπησης η χώρα οφείλει να ενισχύσει τις περιφερειακές συμμαχίες (π.χ. στρατιωτική συνεργασία με Ισραήλ, Αίγυπτο), αλλά και να παραμείνει εντός των ευρωατλαντικών θεσμών. Στο πλαίσιο της Ενδυνάμωσης οφείλει να αναβαθμίσει τις αμυντικές ικανότητες ώστε να είναι έτοιμη να ασκήσει το φυσικό δικαίωμα της Νόμιμης Άμυνας σε κάθε περίπτωση και όποτε απαιτηθεί, βάσει των διατάξεων του Κεφαλαίου 7 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων οφείλεται να γίνει μέσω διαφανών διαδικασιών, και βάσει των ακόλουθων παραμέτρων:

- α) δημογραφικό πρόβλημα και συνεπαγόμενη λειψανδρία,
- β) πελιδνή δημοσιονομική κατάσταση και περιορισμένοι πόροι,
- γ) σύγχρονες τάσεις του Πολέμου υπό την έννοια της τεχνολογικής εξέλιξης, και της εμφάνισης νέων τακτικών στο πεδίο της μάχης και τέλος

⁵⁴ Κουσκουβέλης Ηλίας. Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, σελ.211

⁵⁵ Ibid σελ.213.

δ) υφιστάμενες και αναδυόμενες απειλές. Εντός του ιδίου πλαισίου θα διαμορφωθεί το σύγχρονο Δόγμα Επιχειρήσεων και Εκπαίδευσης.

Εν κατακλείδι προτείνεται η θεσμική ανασυγκρότηση του σχεδιασμού της Πολιτικής Εθνικής Ασφάλειας κυρίως στη μορφή σύστασης Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας (ή του Πρωθυπουργού), με τη συμμετοχή όλων των κομμάτων. Ενδιαφέρουσες προτάσεις για τη θεσμική αναμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, καταθέτει ο Πρέσβης ε.τ. κος Μαλλιός Αλέξανδρος σε προσωπικό πόνημα.⁵⁶ Είναι απολύτως βέβαιο ότι εν έτει 2017, η Ελλάδα απέχει παρασάγγας από τις παραπάνω προτάσεις, γεγονός ενδεικτικό ότι τα παθήματα της κρίσης δεν μετουσιώθηκαν σε διδάγματα.

⁵⁶ Μαλλιός Αλέξανδρος. Οράματα και Χίμαιρες, σελ.113-145 και 389.

XII. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Βαρνακός Ιωάννης: Η Απεμπόληση των Κυριαρχικών Δικαιωμάτων. Ο Ελληνοτουρκικός Διάλογος 1923-1993. Εκδόσεις Νέα Θέσις 1994.
2. Βερέμης (ΕΛΙΑΜΕΠ): Ελλάδα-Τουρκία. Αρθρογραφικός Δείκτης Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής. Εκδόσεις Παπαζήση 1987.
3. Βερέμης (ΕΛΙΑΜΕΠ): Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων. Εκδόσεις Σιδέρη 1998.
4. Βερέμης Θάνας: Ελληνοτουρκικές Σχέσεις. Εκδόσεις Σάκκουλα 1986.
5. Γεωργούλης Σ. & Σολταρίδης Σ: Ίμια η Αναμφισβήτητη Ελληνική Κυριαρχία. Εκδόσεις Λιβάνη 1996.
6. Γιαλουρίδης Χ: Η Ελληνοτουρκική Σύγκρουση από την Κύπρο έως τα Ίμια 1955-1996. Η Οπτική του Τύπου. Εκδόσεις Σιδέρη 1997.
7. Ηρακλείδης Α: Η Ελλάδα και ο εξ Ανατολών Κίνδυνος. Εκδόσεις Πόλις 2001.
8. Καψής Ιωάννης: Τρεις Ημέρες του Μάρτη. Απόρρητος Φάκελος. Εκδόσεις Λιβάνη 1990.
9. Κιτσίκης Δ: Συγκριτική Ιστορία Ελλάδας και Τουρκίας στον 20^ο Αιώνα. Βιβλιοπωλείο της Εστίας. 1990.
10. Κορμαλής Λ: Αιγαίο. Η Απάντηση στον Τουρκικό Επεκτατισμό. Εκδόσεις Πελασγός 1996.
11. Κουρής Ν: Ο Πεντηκονταετής Πόλεμος. Εκδόσεις Νέα Σύνορα Λιβάνη 1997.
12. Κουσκουβέλης Ηλίας. Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Εκδόσεις Ποιότητα. 2004.
13. Λυμπέρης Χ: Πορεία σε Ταραγμένες Θάλασσες. Εκδόσεις Ποιότητα 1999.
14. Μαλλιός Αλέξανδρος. Οράματα και Χίμαιρες. Εκδόσεις Σιδέρη. 2016.
15. Ντόκος Θ. Πρωτονοτάριος Θ: Η Στρατιωτική Ισχύς της Τουρκίας. Πρόκληση για την Ελληνική Ασφάλεια. Εκδόσεις Τουρική 1996.
16. Όπλα και Οπτικά Συστήματα. Ειδική Έκδοση. (De Agostini Hellas 2007).
17. Παγκόσμια Στρατιωτική Ναυτική Αεροπορική Εγκυκλοπαίδεια. Στρατηγικές Εκδόσεις 2005 (Με την αιγίδα του ΥΕΘΑ).
18. Παούνης Νικόλαος: Ίμια 1996 «ο bayrak incesek». Εκδόσεις Σταμούλη Μάρτιος 2013.
19. Πλουμίδης Μανούσος: Η Ελληνοτουρκική Κρίση. Ελλάς και Τουρκία ένα Πρόβλημα Συμβιώσεως. Βιβλιοπωλείο της Εστίας 1975.
20. Παπάς Τάσος: Ελλάδα και Τουρκία μια Προαιώνια Διαμάχη. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα 1998.
21. Σάββας Βλάσσης: Ίμια 1996. Αποκαλύψεις. Εκδόσεις Δούρειος Ίππος 2006.
22. Στρατιωτικός Κανονισμός (ΣΚ) 31-14: Δόγμα Πληροφοριών του Στρατού Ξηράς. ΓΕΣ/Δ.Δ. Ιανουάριος 2005.
23. Χρήστου Γ και Π: Ελληνοτουρκική Διένεξη. Κείμενα Στρατηγικών Μελετών. Εκδόσεις Κανάκη 2000.